12. 3. 2024

ID: 117725

Náhrada škody

Provedení opravy poškozené věci škůdcem proti vůli poškozeného, který požadoval náhradu škody v penězích a plnění opravou věci škůdcem následně nepřijal, nezpůsobuje (ani částečný) zánik závazku k náhradě škody a nesnižuje výši náhrady škody v penězích určenou podle § 2969 odst. 1 o. z., k níž je škůdce povinen.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 23 Cdo 1820/2022-363 ze dne 15.11.2023)

Nejvyšší soud rozhodl ve věci žalobkyně IMPRESSIO s.r.o., se sídlem v P., zastoupené Mgr. M.S., advokátem se sídlem v P., proti žalované Mototechna Servis s.r.o., se sídlem v O., zastoupené Mgr. J.S., advokátem se sídlem v P., o zaplacení 150 000 Kč s příslušenstvím, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 8 pod sp. zn. 26 C 214/2017, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 2. 2. 2022, č. j. 62 Co 398/2021-332, tak, že dovolání se odmítá v rozsahu, v němž směřuje proti výroku I rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 2. 2. 2022, č. j. 62 Co 398/2021-332. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 2. 2. 2022, č. j. 62 Co 398/2021-332, ve výrocích II, III a IV, rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 4. 6. 2021, č. j. 26 C 214/2017-277, ve výrocích II a III a doplňující usnesení Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 4. 11. 2021, č. j. 26 C 214/2017-311, se ruší a věc se v tomto rozsahu vrací Obvodnímu soudu pro Prahu 8 k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Žalobkyně se v řízení domáhala po žalované zaplacení částky 150 000 Kč s příslušenstvím s tvrzením, že předala své motorové vozidlo Kia Ceed 1.6 CRDI (dále jen „vozidlo“) žalované dne 26. 10. 2016 (správně 26. 10. 2015 – poznámka Nejvyššího soudu) k opravě po dopravní nehodě zaviněné třetí osobou. V průběhu opravy se však vozidlo v důsledku nesprávného postupu žalované při jeho umisťování na zvedací stolici zřítilo z výšky několika metrů a zároveň se nabodlo na jeden ze zvedacích háků, čímž došlo k jeho dalšímu poškození v rozsahu tzv. totální škody. Přestože žalobkyně nesouhlasila s opravou tohoto poškození vozidla způsobeného žalovanou, žalovaná vozidlo opravila. Žalobkyně odmítla takto svévolně opravené vozidlo převzít a se žalovanou jednala o náhradě vzniklé škody formou odkoupení vozidla žalovanou, nedošlo však k dohodě o výši kupní ceny. V řízení se tak žalobkyně domáhala po žalované zaplacení náhrady škody ve výši jí tvrzené hodnoty vozidla 150 000 Kč vzhledem k tomu, že žalovaná provedla neschválenou, neoprávněnou a neekonomickou opravu vozidla a nerespektovala volbu způsobu náhrady škody žalobkyně.

2. Žalovaná v řízení činila nespornými tvrzení žalobkyně o převzetí vozidla k opravě a jeho pádu ze zvedací plošiny, tvrdila však, že mezi účastnicemi byla uzavřena telefonická dohoda, že žalovaná opraví takto poškozené vozidlo na své náklady. Navrhovala zaplatit žalobkyni jako náhradu škody částku stanovenou znalcem Ing. Bartoněm odpovídající snížení hodnoty vozidla po opravě jeho poškození způsobeného žalovanou ve výši 18 100 Kč.

3. Obvodní soud pro Prahu 8 rozsudkem ze dne 4. 6. 2021, č. j. 26 C 214/2017-277, uložil žalované

povinnost zaplatit žalobkyni částku 18 100 Kč s tam specifikovaným úrokem z prodlení (výrok I), zamítl žalobu o zaplacení částky 131 900 Kč s příslušenstvím (výrok II) a rozhodl, že žalované se nepřiznává právo na náhradu nákladů řízení (výrok III). Doplňujícím usnesením ze dne 4. 11. 2021, č. j. 26 C 214/2017-311, pak uložil žalobkyni i žalované povinnost zaplatit České republice – Obvodnímu soudu pro Prahu 8 náhradu nákladů řízení ve výši 7 726,20 Kč a 1 326,30 Kč.

4. Soud prvního stupně vyšel ze zjištění, že žalobkyně předala žalované své vozidlo k opravě po dopravní nehodě. Poté, co bylo vozidlo žalovanou již opraveno, nikoliv však předáno zpět žalobkyni, došlo v provozovně žalované pádem vozidla z výšky (pádem z heveru) k jeho poškození (poškození jeho levé strany). Žalobkyně nesouhlasila s opravou vozidla po tomto poškození (soud prvního stupně na základě hodnocení provedených důkazů přisvědčil skutkovému tvrzení žalobkyně), žalovaná přesto jeho opravu provedla. Žalobkyně odmítla převzít takto opravené vozidlo, nedošlo k dohodě o ceně, za kterou by žalovaná vozidlo odkoupila. Ze znaleckého posudku soudem ustanoveného znalce Ing. Janouška soud prvního stupně zjistil, že obvyklá cena vozidla před jeho poškozením pádem z heveru činila 154 000 Kč, resp. za jeho prodej bez poškození byla reálná částka 150 000 Kč. Toto poškození vozidla nebylo fatálním, jeho rozsah však snížil prodejní cenu, oprava nebyla provedena ve značkovém servisu, avšak z hlediska bezpečnosti byla oprava žalovanou provedena kvalitně, opravou nebyl ohrožen technický stav vozidla a jeho bezpečnost. Tržní cena vozidla v důsledku poškození, ke kterému došlo po pádu z heveru (po opravě tohoto poškození) se podle závěrů znalce Ing. Janouška snížila o 10 000 až 15 000 Kč. Prodejní cena vozidla po jeho poškození pádem z heveru (před opravou provedenou žalovanou) se pohybovala okolo 80 000 až 100 000 Kč. Vozidlo ve stavu po poškození pádem z heveru nebylo možné provozovat. Oprava takto poškozeného vozidla byla vhodná, snadná a ekonomicky rentabilní a znalec se neztotožnil s tím, pokud pojišťovny posuzují takové poškození jako totální škodu.

5. Soud prvního stupně věc posoudil podle § 2894 odst. 1, § 2951, § 2969 odst. 1, § 2910 a 2944 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „o. z.“). Uzavřel, že předmětem řízení byla škoda, kterou způsobila žalovaná. Přestože žalobkyně nesouhlasila s opravou vozidla po pádu z heveru, žalovaná tak učinila. Soud prvního stupně za stěžejní pro právní posouzení považoval otázku, o jakou částku se snížila hodnota poškozeného vozidla a zasáhla tak do majetkové sféry žalobkyně. Neztotožnil se s argumentací žalobkyně, která je vlastníkem vozidla, avšak odmítá jej několik let převzít a „požaduje zaplacení kupní ceny, kterou mělo vozidlo, po opravě poškození.“ Podle soudu prvního stupně žalobkyně požadovala po žalované zaplacení částky 150 000 Kč, žalovaná nabízela zprostředkování prodeje za 125 000 Kč, rozdíl činil 25 000 Kč, přičemž plynutím času, kdy se žalobkyně rozhodla s vozidlem nenakládat, se hodnota vozidla přirozeně snižuje. Rozhodla-li se žalobkyně s vozidlem nenakládat, snížila tím jeho hodnotu a přirozeně se toto snížení odráží i v její majetkové sféře. I přes konstatování logického zdůvodnění závěrů znalcem Ing. Janouškem zejména ohledně nevhodnosti posoudit poškození vozidla jako totální škodu, vyšel soud prvního stupně při rozhodnutí o výši škody z částky stanovené znalcem Ing. Bartoněm (18 100 Kč), neboť tuto částku nabízela žalovaná na vyrovnání žalobkyni, přestože je vyšší než částka stanovená znalcem Ing. Janouškem.

6. Městský soud v Praze v záhlaví označeným rozhodnutím k odvolání žalobkyně (to směřovalo proti rozsudku soudu prvního stupně jako celku i proti doplňujícímu usnesení) a k odvolání žalované (do výroku III rozsudku soudu prvního stupně) odmítl odvolání žalobkyně proti výroku I rozsudku soudu prvního stupně (výrok I), rozsudek soudu prvního stupně ve výroku II potvrdil (výrok II) a ve výroku III jej změnil tak, že uložil žalobkyni povinnost zaplatit žalované na náhradu nákladů řízení částku 54 440 Kč (výrok III) a na náhradu nákladů odvolacího řízení částku 17 908 Kč (výrok IV).

7. Odmítnutí odvolání žalobkyně proti výroku I odůvodnil odvolací soud tím, že uvedeným výrokem bylo žalobkyni vyhověno a žádná újma jí tímto výrokem rozsudku soudu prvního stupně nevzniká. Při věcném přezkumu správnosti výroku II rozsudku soudu prvního stupně se odvolací soud ztotožnil se

skutkovými závěry soudu prvního stupně. S odkazem na § 2944 o. z., podle nějž ten, kdo předal věc druhému (na kterého přešlo nebezpečí škody na věci) má právo požadovat náhradu škody za případné zničení, ztrátu či poškození svěřené věci, považoval nárok žalobkyně na náhradu škody podle 2951 o. z. ve svém základu za nezpochybnitelný (spor mezi účastníky byl pouze o výši kompenzace újmy), neboť žalobkyně svěřila vozidlo žalované (za účelem opravy po dopravní nehodě) a vozidlo se v době, kdy bylo u žalované, zřítilo z výšky několika metrů a zároveň se nabodlo na jeden ze zvedacích háků. Vzhledem k tomu, že vozidlo je stále umístěno u žalované, je opraveno a znalci hodnoceno jako vozidlo pojízdné i bezpečné, odvolací soud konstatoval, že se nejednalo o úplnou destrukci vozidla, tedy o jeho zničení (při zničení věci již neexistuje ve své funkční podobě a přestala být věcí v právním slova smyslu), ale pouze o jeho poškození.

8. Odvolací soud zdůraznil, že škoda se podle § 2951 o. z. primárně nahrazuje uvedením do předešlého stavu a pouze, pokud o to požádá poškozený, nebo když není naturální restituce možná, přichází na řadu peněžní náhrada. Přednost naturální restituce přiznaná textem zákona se obecně uplatní tehdy, požaduje-li škůdce náhradu bez toho, aby uvedl způsob. Jinak záleží na poškozeném, jaký způsob zvolí. Výsledný stav naturální restituce má být takový, jaký by byl, pokud by vůbec poškozený neutrpěl újmu. S odkazem na komentářovou literaturu však odvolací soud dodal, že je iluzorní navrácení do předešlého stavu, ve kterém by oba stavy (předcházející škodě a porestituční) byly naprosto totožné, s tím, že je lepší hovořit o obnovení původního hospodářského stavu. Při určení výše peněžité náhrady bylo podle odvolacího soudu nutné určit výši nákladů, které jsou nezbytné k tomu, aby odškodnění bylo provedeno uvedením v předešlý stav (např. náklady na opravu, náklady na obstarání stejné či obdobné věci). Nesouhlasil s námitkou žalobkyně, že žalovaná provedla naturální kompenzaci namísto žalobkyní zvolené kompenzace v penězích, neboť nad rámec naturální kompenzace žalovaná navrhovala žalobkyni i finanční kompenzaci, a to ve výši stanovené znalcem (18 100 Kč). Dovodil, že v tomto případě byla žalobkyni poskytnuta smíšená kompenzace za škodu způsobenou na převzaté věci. Ačkoliv soud prvního stupně dospěl k závěru, že žalobkyně si naturální kompenzaci nezvolila, nemohla podle odvolacího soudu tato skutečnost vést k závěru, že žalobkyně má nárok na náhradu škody ve výši celé hodnoty vozidla, neboť nedošlo k jeho úplné destrukci (jeho zničení), ale pouze k jeho poškození. Jako nepřípadnou hodnotil námitku žalobkyně o tom, že oprava žalovanou byla provedena v neautorizovaném servisu, pokud sama žalobkyně vozidlo žalované předtím svěřila k opravě po dopravní nehodě. Podle odvolacího soudu žalobkyni náleží pouze škoda, která jí skutečně vznikla. Žalovaná byla povinna plnit do výše nákladů, které by byly vynaloženy na opravu vozidla. Vzhledem k tomu, že žalovaná v mezidobí vozidlo již sama opravila, poskytla nad rámec pouze finanční kompenzaci dle ohodnocení znaleckým posudkem ve výši částky, o jakou se cena vozidla snížila. Odvolací soud souhlasil se závěrem soudu prvního stupně, že žalobkyni proto náleží částka 18 100 Kč představující dle znaleckého posudku znehodnocení převzaté věci, tj. vozidla žalovanou. Opravou vozidla a poskytnutím finanční kompenzace ve výši 18 100 Kč byla podle odvolacího soudu plně kompenzována majetková újma, která žalobkyni vznikla. Pokud by žalobkyni měla být poskytnuta náhrada škody ve výši představující celou cenu vozidla, došlo by tím ke vzniku bezdůvodného obohacení na straně žalobkyně. S odkazem na nález Ústavního soudu ze dne 19. 3. 2008, sp. zn. II. ÚS 2221/07 (jenž je veřejnosti dostupný – stejně jako dále citovaná rozhodnutí Ústavního soudu – na https://nalus.usoud.cz) odvolací soud dodal, že smyslem a účelem ustanovení přiznávajícího poškozenému právo na náhradu škody je zajistit, aby mu v plné míře byla kompenzována majetková újma. V každém individuálním případě je proto třeba pečlivě srovnat majetkový stav poškozeného před vznikem škody a po provedení opravy poškozeného vozidla, přičemž rozsah náhrady v penězích musí zohledňovat výši veškerých jím vynaložených prostředků nutných k obnovení provozuschopnosti vozidla, tedy původního majetkového stavu.

II. Dovolání a vyjádření k němu

9. Proti rozsudku odvolacího soudu (výslovně v celém jeho rozsahu) podala žalobkyně včasné dovolání. Jeho přípustnost spatřuje v tom, že se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, případně „pokud dovolací soud dovodí, že se u kteréhokoliv z dále popsaných pochybení jedná o otázku nepodřaditelnou pod některý z případů dosavadní rozhodovací praxe“, že pochybil při posouzení právní otázky, která dosud nebyla v rozhodovací praxi dovolacího soudu vyřešena. Navrhuje zrušení napadeného rozsudku společně s rozsudkem soudu prvního stupně a vrácení věci soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

10. Nesprávné posouzení otázky procesního práva podle žalobkyně spočívá „v nesprávné aplikaci občanského soudního řádu co do pravidel dokazování, nedodržení požadovaných náležitostí odůvodnění rozsudku a ve vydání rozsudku nemajícího oporu v provedeném dokazování ani v reálné situaci“.

11. Žalobkyně vyjadřuje přesvědčení, že skutkový závěr soudu ohledně technického stavu vozidla (jeho bezpečnosti) po opravě realizované žalovanou nemá oporu v provedeném dokazování, vychází pouze z obecného závěru obsaženého ve znaleckém posudku Ing. Janouška, podle kterého, pokud je oprava provedena kvalitně, nesníží bezpečnost vozidla. Má za to, že ze znaleckého posudku jednoznačně vyplývá, že pokud nebyla provedena oprava v autorizovaném servisu, nemohl znalec prověřit vozidlo z hlediska jeho bezpečnosti, jeho technického stavu a kvality provedených prací. Toto nesprávné zjištění žalobkyně hodnotí jako zásadní pro posouzení výše kompenzace, neboť provedením opravy vozidla v neautorizovaném servisu nemohlo podle ní dojít k řádnému navrácení poškozeného vozidla v předešlý stav, a proto požadovala plnou kompenzaci v penězích. Nadto tvrdí, že svévolnou opravou žalovaného došlo k úpravě vozidla tak, že již objektivně nelze dosáhnout obnovy původního hospodářského stavu. Za zcela nepřípadný a „rozporný s maximami judikovanými Nejvyšším soudem“ považuje žalobkyně závěr odvolacího soudu o nepřípadnosti námitky neautorizovaného servisu. Namítá, že vozidlo přistavila k žalované z důvodu, že šlo o smluvní servis pojišťovny a měla být provedena toliko oprava poškrábaného laku, a že by nepřipustila opravu nosných konstrukcí a dalších prvků majících vliv na bezpečnost vozidla v neautorizovaném servisu.

12. Ohledně nesprávné aplikace pravidel pro obsah odůvodnění rozsudků a tvrzené nepřezkoumatelnosti napadeného rozsudku žalobkyně odkazuje na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2002, sp. zn. 22 Cdo 886/2001. Odvolací soud se podle ní (v rozporu s nálezem Ústavního soudu ze dne 24. 11. 2016, sp. zn. II. ÚS 2588/16) nevypořádal s jejími námitkami (ohledně nezohlednění skutečných závěrů znaleckého posudku Ing. Janouška a nesouhlasu žalobkyně s opravou vozidla), nereflektoval argumentaci týkající se plné restituce, nemožnosti navrácení vozidla do původního stavu, nevěnoval se otázce vynaložení nepřiměřených nákladů na opravu vozidla (k tomu žalobkyně tvrdí, že z provedených důkazů vyplynulo, že náklady na opravu vozidla činily cca 80 % hodnoty vozidla před jeho poškozením, tj. 120 413 Kč, avšak ani poté vozidlo nedosáhlo své předchozí hodnoty), rezignoval na posouzení argumentů týkajících se vlastnického práva k opravenému vozidlu (aplikace § 1075 odst. 1, resp. § 1078 odst. 1 o. z.) a nezabýval se ani otázkou vydání předmětu bezdůvodného obohacení (tj. vozidla a integrovaných náhradních dílů a součástek žalované) v případě, že by dospěl k závěru, že nepřešlo vlastnické právo na žalovanou zpracováním či mechanickým splynutím (smísením). Odvolacímu soudu též vytýká, že neodůvodnil, proč nevzal v potaz jí předložené důkazy (např. e-mailovou komunikaci, fotodokumentaci vozidla, listiny týkající se cenových nabídek k odkupu vozidla).

13. Nesprávné posouzení otázky hmotného práva žalobkyně spatřuje „v nesprávné aplikaci pravidel pro náhradu škody, zejména principu plné kompenzace a volby práva poškozeného na způsob náhrady škody, resp. jeho nerespektování ze strany škůdce“.

14. Žalobkyně odvolacímu soudu vytýká, že se opomněl zabývat právem poškozeného zvolit si způsob náhrady škody podle § 2951 odst. 1 o. z., a že při svém právním posouzení nezohlednil nesouhlas

žalobkyně s provedením naturální kompenzace spočívající v opravě vozidla, tj. že řádně neposoudil otázku „nerespektování práva poškozeného na volbu způsobu náhrady škody a jeho důsledky na výši kompenzace škody, resp. na možný přechod vlastnického práva na škůdce s ohledem na jeho protiprávní jednání.“ Odvolacímu soudu vytýká, že ačkoliv vzal za prokázané, jaký způsob kompenzace si žalobkyně zvolila, nevysvětlil, jaký vliv mělo protiprávní jednání žalované (svévolná oprava) na výši náhrady škody, resp. spokojil se pouze s úvahou, o jakou hodnotu se snížila cena vozidla po jeho opravě žalovanou bez toho, aby vzal v potaz, že tato oprava byla svévolná, protože s ní žalobkyně od počátku nesouhlasila a požadovala kompenzaci v penězích. Ke škodné události v podobě poškození vozidla tak podle žalobkyně následně přistoupila další okolnost v podobě nezákonného postupu žalované, čímž došlo k další úpravě vozidla tak, že již nijak nelze objektivně dosáhnout obnovy původního hospodářského stavu. Namítá, že pokud by žalovaná postupovala podle volby žalobkyně, vozidlo by ve svém servisu neopravila, ale uhradila by žalobkyni kupní cenu před poškozením vozidla a před neodsouhlasenou opravou, takto poskytnutá kompenzace by vedla k plné náhradě vzniklé škody (případně mohla takové plnění poskytnout i pojišťovna, pokud by žalovaná svou ingerencí a neodsouhlasenou opravou tento postup nezmařila).

15. Žalobkyně je přesvědčena, že odvolací soud porušil princip plné restituce, pokud jí přiznal náhradu škody ve výši (jen) 18 100 Kč a že se tak odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu. Namítá, že pokud odvolací soud odůvodnil své rozhodnutí tím, že jí byla poskytnuta smíšená kompenzace a že nemá nárok na náhradu škody ve výši celé hodnoty vozidla i v případě, že si nezvolila jako způsob náhrady škody uvedení vozidla v předešlý stav, fakticky ji nutí ponechat si vozidlo, jehož oprava byla provedena neodborně bez příslušných zkoušek, které by garantovaly jeho bezpečnost, a zejména, k jehož opravě nedala souhlas. „Právní úprava, resp. rozhodovací praxe Nejvyššího soudu“ podle ní nerozeznává smíšenou kompenzaci (oprava vozidla, které nelze vrátit v předešlý stav, plus úhrada rozdílu v hodnotě) jako přípustnou variantu náhrady škody v situaci, kdy s ní poškozený nesouhlasí a požaduje finanční kompenzaci. S odkazem na rozsudek bývalého Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 30. 11. 1988, sp. zn. 1 Cz 82/88, uveřejněný pod číslem 25/1990 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 25/90“), žalobkyně vyjadřuje přesvědčení, že se měla uplatnit pravidla pro stanovení výše peněžité náhrady škody, podle kterých je při stanovení výše náhrady škody způsobené na věci nutné vycházet z nákladů (jejich ceny), které je třeba vynaložit na uvedení věci do původního stavu a není-li uvedení věci do původního stavu možné, pak vodítkem pro stanovení výše náhrady škody je výše nákladů, které jsou nutné k tomu, aby odškodnění bylo poskytnuto jinak (např. náklady na obstarání stejné nebo obdobné věci). Byť podle žalobkyně odvolací soud obecně správně vycházel z této premisy, nesprávně se poté zaměřil pouze na kompenzaci představující znehodnocení vozidla, a vycházel z mylné úvahy, že provedenou opravou částečně došlo k uvedení vozidla do původního stavu. Opomenul fakt, že podle znalce obnova vozidla nebyla možná a že cena obvyklá totožné či obdobné věci činila 154 000 Kč, přičemž žalobkyně požadovala jen částku 150 000 Kč.

16. Žalobkyně dále poukazuje na to, že pokud odvolací soud dospěl k závěru, že výše škody je představována rozdílem mezi původní cenou vozidla a cenou (ať už poškozených či opravených) zbytků, fakticky ji tím nutí ponechat si zbytky poškozeného vozidla a tyto vlastními silami prodat tak, aby dosáhla co nejvyšší náhrady majetkové ztráty, přičemž to, zda prodejem zbytků poškozeného vozidla dosáhne plné náhrady majetkové újmy, je nejistou okolností. Podle žalobkyně jí nelze klást k tíži, zda bude plné náhrady dosaženo, navíc v situaci, kdy k původnímu škodnímu jednání žalované přistoupilo další nezákonné jednání žalované v podobě svévolné a nedovolené opravy vozidla v neautorizovaném servisu a bez náležitého vybavení. Zdůrazňuje, že podle konstantní rozhodovací praxe dovolacího soudu, od níž se odvolací soud odchýlil (opět odkazuje na R 25/90), nelze výši náhrady škody činit závislou na nahodilých událostech, navíc k tíži poškozeného, neboť tím by byl porušen princip plné náhrady vzniklé majetkové ztráty (v tomto ohledu odkazuje na nález Ústavního soudu ze dne 19. 3. 2008, sp. zn. II. ÚS 2221/07).

17. Žalovaná se k podanému dovolání nevyjádřila.

III. Přípustnost dovolání

18. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů [srov. čl. II bod 1 zákona č. 286/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony], dále jen „o. s. ř.“.

19. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

20. Nejvyšší soud předně připomíná, že podle § 238 odst. 1 písm. e) o. s. ř. dovolání podle § 237 o. s. ř. není přípustné proti usnesením, proti nimž je přípustná žaloba pro zmatečnost podle § 229 odst. 4 o. s. ř. Jelikož žalobkyně dovoláním napadla rozsudek odvolacího soudu v celém rozsahu, tedy i ve výroku I, kterým bylo odmítnuto její odvolání proti výroku I rozsudku soudu prvního stupně, není dovolání podle § 238 odst. 1 písm. e) o. s. ř. v tomto rozsahu přípustné, neboť k prověření správnosti takového rozhodnutí odvolacího soudu slouží žaloba pro zmatečnost (srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 2015, sen. zn. 29 NSČR 129/2015, jež je veřejnosti dostupné – stejně jako dále citovaná rozhodnutí Nejvyššího soudu – na https://www.nsoud.cz). Ostatně o nepřípustnosti dovolání proti tomuto výroku napadeného rozsudku byla žalobkyně poučena již v napadeném rozsudku. Nejvyšší soud proto dovolání žalobkyně proti výroku I rozsudku odvolacího soudu odmítl podle § 243c odst. 1 o. s. ř. jako objektivně nepřípustné.

21. Podle § 241a odst. 2 o. s. ř. v dovolání musí být vedle obecných náležitostí (§ 42 odst. 4) uvedeno, proti kterému rozhodnutí směřuje, v jakém rozsahu se rozhodnutí napadá, vymezení důvodu dovolání, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání (§ 237 až 238a) a čeho se dovolatel domáhá (dovolací návrh).

22. Nejvyšší soud ve své rozhodovací praxi opakovaně zdůrazňuje, že v dovolání, které může být přípustné jen podle § 237 o. s. ř. (jako je tomu v posuzované věci), je dovolatel povinen vymezit, které z tam uvedených hledisek považuje za splněné, přičemž k projednání dovolání nepostačuje pouhá citace textu ustanovení § 237 o. s. ř. Má-li být dovolání přípustné proto, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, musí být z obsahu dovolání patrno, o kterou otázku hmotného nebo procesního práva jde a též od které „ustálené rozhodovací praxe“ se řešení této právní otázky odvolacím soudem odchyluje. Má-li být dovolání přípustné podle § 237 o. s. ř. proto, že napadené rozhodnutí závisí na řešení otázky hmotného nebo procesního práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla řešena, musí být z obsahu dovolání patrno, kterou otázku hmotného nebo procesního práva má dovolatel za dosud nevyřešenou dovolacím soudem [srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2394/2013, uveřejněné pod č. 4/2014 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 4/2014“), nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 7. 2013, sp. zn. 25 Cdo 1559/2013].

23. Těmto požadavkům žalobkyně v posuzované věci nedostála, pokud předložila k dovolacímu

přezkumu „otázku práva procesního“ spočívající „v nesprávné aplikaci občanského soudního řádu co do pravidel dokazování“ a vydání rozsudku „nemajícího oporu v provedeném dokazování ani v reálné situaci“, týkající se skutkového závěru odvolacího soudu o tom, že oprava vozidla byla možná a že oprava vozidla byla žalovanou provedena kvalitně a nesnížila bezpečnost vozidla. Žalobkyně k těmto námitkám neuvedla žádnou konkrétní rozhodovací praxi dovolacího soudu (ať již uvedením konkrétní spisové značky, či dostatečně určitým slovním popisem předmětné rozhodovací praxe), od níž se měl podle jejího přesvědčení odvolací soud odchýlit, navíc v těchto námitkách fakticky zpochybňujících výsledek hodnocení provedených důkazů nebyla formulována ani žádná konkrétní právní otázka řešená odvolacím soudem a dosud nevyřešená v rozhodovací praxi dovolacího soudu, kterou by měl dovolací soud vyřešit právě v souzené věci, jak pro účely přezkumu správnosti právního posouzení odvolacího soudu, tak „pro futuro“, při plnění své úlohy zajišťovat jednotu a zákonnost rozhodování [§ 14 odst. 1 písm. a) zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů]. Též nesouhlas žalobkyně se závěrem odvolacího soudu o nepřípadnosti její námitky neodbornosti opravy vozidla neautorizovaným servisem, pokud sama žalobkyně svěřila auto po nehodě vozidla do opravy neautorizovanému servisu žalované, který žalobkyně v dovolání považuje „za zcela nepřípadný a v rozporu s maximami judikovanými Nejvyšším soudem“, neobsahuje žádnou konkrétní právní otázku, ani odkaz na konkrétní rozhodovací praxi dovolacího soudu, s níž by mělo být právní posouzení věci provedené odvolacím soudem v rozporu. Samotné tyto námitky zpochybňující skutkový stav věci zjištěný odvolacím soudem, resp. napadající výsledek hodnocení důkazů odvolacím soudem, přitom nemohou přivodit závěr o přípustnosti dovolání (srov. například výše citované R 4/2014, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2015, sp. zn. 29 Cdo 12/2015, a ze dne 7. 9. 2017, sp. zn. 32 Cdo 1194/2017).

24. Pokud žalobkyně namítá odchýlení se od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu v otázce aplikace pravidel pro stanovení výše náhrady škody s tvrzením, že nebylo možné navrácení vozidla do původního stavu, „jak to konstatoval i znalec“, a že na (nevyžádanou) opravu vozidla byly vynaloženy nepřiměřené náklady (dosahující téměř 80 % hodnoty vozidla před poškozením), pak ani tyto námitky nemohou založit přípustnost dovolání, neboť žalobkyně zakládá údajnou nesprávnost právního posouzení věci (a odklon od judikatury Nejvyššího soudu) na vlastních skutkových závěrech, které odvolací soud neučinil (odvolací soud neučinil z provedeného znaleckého posudku závěr, že by po opravě v neautorizovaném servisu žalované vozidlo nemohlo být z pohledu bezpečnosti a funkčnosti užíváno jako před poškozením, ani závěr o tom, že by výše nákladů na opravu vozidla dosáhla částky tvrzené žalobkyní v dovolání). Přípustnost dovolání podle § 237 o. s. ř. přitom nemůže být založena na vlastních skutkových závěrech dovolatele odlišných od skutkových závěrů odvolacího soudu, resp. na zpochybňování skutkových závěrů odvolacího soudu. Při úvaze o tom, zda je právní posouzení věci odvolacím soudem správné, totiž Nejvyšší soud vychází (musí vycházet) ze skutkových závěrů odvolacího soudu a nikoli z těch skutkových závěrů, které v dovolání na podporu svých právních argumentů nejprve zformuluje sám dovolatel (srov. například výše citované R 4/2014, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 11. 2014, sp. zn. 32 Cdo 4566/2014, a ze dne 24. 1. 2017, sp. zn. 32 Cdo 5632/2016, popř. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2015, sp. zn. 29 Cdo 4245/2014).

25. Pro úplnost lze dodat k námitce nepřiměřenosti nákladů na opravu vozidla (jež měly podle žalobkyně představovat cca 80 % obecné ceny vozidla před poškozením) a k argumentaci žalobkyně o nemožnosti uvedení vozidla do předešlého stavu, že podle ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu platí, že uvedení do předešlého stavu je možné tehdy, je-li možné fakticky (oprava vozidla je technicky a konstrukčně proveditelná), právně (uvedení do předešlého stavu nebrání překážka daná normativním právním aktem) a též hospodářsky (oprava je smysluplná při současném přihlédnutí k poměrům poškozeného a jeho zájmu na zachování neporušitelnosti vlastnictví konkrétní věci). U posledně zmíněného kritéria pak judikatura Nejvyššího soudu vychází ze závěru, že cena opravy

motorového vozidla, která nepřevyšuje jeho obvyklou cenu před poškozením o více než 30 %, zpravidla nezakládá hospodářskou nemožnost náhrady škody uvedením vozidla do předešlého stavu (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 5. 2022, sp. zn. 25 Cdo 2651/2021, uveřejněný pod č. 28/2023 Sb. rozh. obč.). V případě, že se i po opravě vozidla jeho hodnota nedostane na úroveň původní obvyklé ceny, je povinen škůdce nahradit tuto přetrvávající majetkovou újmu v rozsahu rozdílu mezi obvyklou cenou vozidla před poškozením a obvyklou cenou vozidla po opravě (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 10. 2017, sp. zn. 25 Cdo 2782/2017, uveřejněný pod č. 8/2019 Sb. rozh. obč. – dále jen „R 8/2019“).

26. Jedním z předpokladů přípustnosti dovolání podle § 237 o. s. ř. je i to, že v dovolání vymezenou otázku odvolací soud řešil a že jeho rozhodnutí na jejím řešení závisí, jinak řečeno, že je pro napadené rozhodnutí určující (srov. shodně například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 7. 2013, sen. zn. 29 NSČR 53/2013). Odvolací soud neřešil otázku „důsledků nerespektování práva poškozeného na volbu způsobu náhrady škody na možný přechod vlastnického práva na škůdce s ohledem na jeho protiprávní jednání“, neboť se zabýval pouze nárokem žalobkyně na náhradu škody vzniklé tím, že v době, kdy měla žalovaná vozidlo žalobkyně u sebe za účelem provedení smluvně sjednané drobné opravy, bylo toto vozidlo poškozeno pádem z heveru, a posuzoval otázku výše požadované peněžité náhrady škody i s přihlédnutím k tomu, že žalovaná vozidlo následně přes nesouhlas žalobkyně sama opravila.

27. Dovolací soud neshledal dovolání žalobkyně přípustným ani pro „nesprávné právní posouzení spočívající v nesprávné aplikaci pravidel pro obsah odůvodnění rozsudků ve věci“ či pro namítanou nepřezkoumatelnost napadeného rozhodnutí, neboť tyto námitky neobsahují žádnou právní otázku, na jejímž řešení by záviselo napadené rozhodnutí (odvolací soud takové procesní otázky jako určující pro své rozhodnutí neřešil). Jejich prostřednictvím žalobkyně fakticky namítá vady odvolacího řízení. Námitky vad řízení samy o sobě nemohou založit přípustnost dovolání podle § 237 o. s. ř. K případné existenci takových vad řízení, které samy o sobě nejsou dovolacím důvodem, dovolací soud přihlédne v případě přípustného dovolání (srov. § 242 odst. 3 větu druhou o. s. ř.).

28. Nejvyšší soud však shledal dovolání přípustným podle § 237 o. s. ř. pro řešení otázky nerespektování práva poškozeného zvolit způsob náhrady škody podle § 2951 o. z., resp. jeho nesouhlasu se způsobem náhrady škody opravou poškozené věci škůdcem a jeho důsledků na výši poškozeným uplatněného nároku na náhradu škody v penězích, která v rozhodovací praxi dovolacího soudu doposud nebyla řešena. Žalobkyně v dovolání sice tuto otázku neformulovala takto doslovně, avšak z její dovolací argumentace se zřetelně podává nesouhlas s jejím řešením ze strany odvolacího soudu, přičemž na řešení takové otázky napadené rozhodnutí záviselo.

IV. Důvodnost dovolání

29. Dovolání je důvodné.

30. Podle § 2984 odst. 1 o. z. povinnost nahradit jinému újmu zahrnuje vždy povinnost k náhradě újmy na jmění (škody).

31. Podle § 2951 odst. 1 o. z. se škoda nahrazuje uvedením do předešlého stavu. Není-li to dobře možné, anebo žádá-li to poškozený, hradí se škoda v penězích.

32. Podle § 2969 odst. 1 o. z. při určení výše škody na věci se vychází z její obvyklé ceny v době poškození a zohlední se, co poškozený musí k obnovení nebo nahrazení funkce věci účelně vynaložit.

33. Podle § 1908 o. z. splněním dluhu závazek zaniká (odstavec 1). Dlužník musí dluh splnit na svůj náklad a nebezpečí řádně a včas (odstavec 2).

34. Podle § 1910 o. z. proti své vůli nemůže být věřitel nucen, aby přijal něco jiného, než co přísluší k jeho pohledávce a dlužník nemůže být nucen, aby poskytl něco jiného, než co je dlužen. Totéž platí o místě, čase a způsobu plnění.

35. Nejvyšší soud považuje za nezbytné se nejprve vyjádřit k samotnému právu poškozeného zvolit způsob náhrady škody ve smyslu § 2951 o. z. a k tomu, jaký význam lze v tomto ohledu přisuzovat nesouhlasu poškozeného s provedením opravy věci, který projevil vůči škůdci dříve, než škůdce k opravě věci přistoupil (jak tomu bylo podle skutkových zjištění soudů v nyní projednávané věci).

36. Z ustanovení § 2951 odst. 1 o. z. vyplývá, že zákon označuje uvedení v předešlý stav (naturální restituci) jako primární formu náhrady vzniklé škody a že náhrada škody v penězích (relutární restituce) přichází v úvahu jen, žádá-li o to poškozený, anebo není-li uvedení do předešlého stavu dobře možné (k tomu srov. též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 5. 2022, sp. zn. 25 Cdo 2651/2021, uveřejněný pod č. 28/2023 Sb. rozh. obč.). Jde o úpravu odlišnou oproti právní úpravě obsažené v § 442 odst. 2 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „obč. zák.“), která dávala přednost peněžité náhradě škody před uvedením do předešlého stavu. Naturální restituce vyloučena nebyla, byla však podmíněna jednak žádostí poškozeného, jednak tím, že tento způsob náhrady byl možný a účelný (srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2007, sp. zn. 25 Cdo 2032/2005, ze dne 21. 11. 2007, sp. zn. 25 Cdo 376/2006, ze dne 22. 4. 2008, sp. zn. 25 Cdo 1030/2006, či ze dne 18. 3. 2009, sp. zn. 25 Cdo 567/2007).

37. Důvodová zpráva k § 2951 odst. 1 o. z. uvádí, že „osnova opouští zásadu platného práva, kritizovanou pro znevýhodnění poškozeného již v minulosti, podle níž má relutární restituce přednost před restitucí naturální. Naopak má být formulována zásada, že se škoda nahrazuje především uvedením do předešlého stavu a že relutární restituce přichází v úvahu jen, žádá-li o to poškozený, anebo není-li uvedení do původního stavu dobře možné. Je-li tedy naturální restituce možná, má nadále záležet jen na vůli poškozeného, jaký způsob nahrazení škody bude požadovat a soud nebude moci zkoumat, zda je zvolený způsob náhrady podle jeho názoru „účelný“ nebo „obvyklý“, protože tato hlediska jsou vlastní právním pojetím totalitních států. Pokud by však poškozený volil určitý způsob restituce jen za účelem šikany škůdce, nedostalo by se mu právní ochrany; v tom směru stačí kautely obsažené v obecné části navrhovaného zákoníku.“ I s ohledem na takto vyjádřený záměr zákonodárce kladoucí důraz na projevenou vůli poškozeného ohledně volby způsobu náhrady škody, která již nemá být podrobována dalšímu zkoumání (s výjimkou obecných korektivů zneužití práva), tedy není pochyb o tom, že tam, kde je uvedení do předešlého stavu dobře možné se zákonem přiznaná přednost naturální restituce uplatní tehdy, požaduje-li poškozený náhradu bez toho, aby uvedl způsob. Jinak záleží na poškozeném, jaký způsob náhrady škody zvolí [srov. též Bezouška, P. § 2951 (Způsob náhrady újmy). In: Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1680, marg. č. 4.].

38. Ustanovení § 2951 odst. 1 o. z. ovšem není možné chápat jako alternativní obligaci ve smyslu § 1926 o. z. [při níž není zpočátku určen konkrétní předmět (způsob) plnění, který se konkretizuje až volbou oprávněné osoby], neboť i bez projevené vůle poškozeného je škůdce od počátku bez dalšího zavázán jen k jednomu způsobu plnění, a to k naturální restituci, je-li dobře možná. Není-li naturální restituce dobře možná, je od počátku zavázán k peněžité náhradě. Citované ustanovení však dává poškozenému tam, kde je uvedení v předešlý stav dobře možné, právo svým úkonem změnit předmět plnění, jde o zvláštní případ jednostranné změny obsahu obligace (srov. Melzer, F. § 2951–2952. in: Melzer, F., Tégl, P. a kol. Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX. § 2894–3081. Praha: Leges, 2018, s. 918 a 919). Předmětné ustanovení tedy poskytuje ochranu jednak poškozenému, který i když nebude aktivní a nezvolí si způsob náhrady škody, bude mu i tak způsobená škoda odčiněna, jednak

škůdci, který může způsobenou škodu odčinit i bez poskytnutí součinnosti poškozeného (nemusí vyčkávat na volbu poškozeného a být v nejistotě o požadovaném způsobu plnění). Právo požadovat náhradu škody v penězích i tam, kde je možné uvedení do předešlého stavu, zákon přiznává poškozenému zjevně za účelem ochrany jeho zájmů, respektuje právo poškozeného, aby mohl sám rozhodnout o zásazích do jeho majetku. Poškozený totiž z různých důvodů nemusí mít zájem na tom, aby uvedení do předešlého stavu uskutečnil právě škůdce, a může mít zájem na tom, aby mu škůdce poskytl pouze finanční plnění, jehož prostřednictvím si uvedení do předešlého stavu případně zajistí sám. Takovým důvodem zpravidla může být nedůvěra poškozeného, že škůdce, který věc předtím sám poškodil, její opravu (vyžadující další zásah do věci) provede řádně (srov. obdobně Melzer, F., op. cit., s. 908).

39. Žádost poškozeného, kterou realizuje svou volbu způsobu náhrady škody ve smyslu § 2951 o. z., je bezpochyby právním jednáním. Pro „žádost“ není předepsána žádná forma ani náležitosti, musí tedy jít o srozumitelné vyjádření požadavku na peněžité plnění, např. v žalobě [srov. Vojtek, P. § 2951 (Způsob náhrady škody). In: Švestka, J. a kol. Občanský zákoník: komentář; svazek VI (§ 2521-3081, relativní majetková práva 2. část. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014, s. 1085]. Projeví-li tedy poškozený vůči škůdci nesouhlas s tím, aby provedl opravu poškozené věci, je nutné takové právní jednání podrobit výkladu (k výkladovým pravidlům podle § 555 až 558 o. z. srov. podrobněji rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2017, sp. zn. 29 Cdo 61/2017, uveřejněný pod č. 4/2019 Sb. rozh. obč., či rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 9. 2020, sp. zn. 31 Cdo 684/2020, uveřejněný pod č. 37/2021 Sb. rozh. obč.). Nesouhlas poškozeného s provedením opravy věci škůdcem totiž nemusí vždy znamenat, že poškozený tím současně zvolil způsob náhrady škody v penězích (poškozený např. může mít v úmyslu, aby škůdce pouze posečkal s naturální restitucí do doby, než poškozený získá další relevantní informace pro učinění volby způsobu náhrady škody, případně může takovým nesouhlasem vyjádřit svou žádost, aby škůdce opravu neprováděl sám, ale pouze zajistil její provedení u třetí osoby, nebo aby namísto opravy věci poskytl poškozenému náhradní věc). Nesouhlas s provedením opravy poškozené věci tedy nelze bez dalšího ztotožňovat s volbou práva poškozeného na peněžitou náhradu ve smyslu § 2951 o. z., jak to činí žalobkyně v dovolání.

40. V projednávané věci ale odvolací soud zjevně dospěl k závěru, že žalobkyně nesouhlasem s provedením opravy věci žalovanou požadovala náhradu škody v penězích, tj. že nesouhlasila s tím, aby žalovaná poskytla náhradu škody uvedením v předešlý stav (aby svou činností nastolila faktický stav odpovídající tomu, jaký by byl, pokud by nedošlo ke škodní události – srov. Melzer, F. op. cit., s. 907), a že po žalované od počátku požadovala výlučně finanční plnění (byť jej nejdříve požadovala formou odkupu vozidla a zaplacení kupní ceny ve výši odpovídající hodnotě vozidla před poškozením a až poté, kdy nedošlo k dohodě o výši kupní ceny, tuto částku požadovala žalobou). Z tohoto závěru, který dovoláním nebyl zpochybněn (posouzení jeho správnosti není předmětem dovolacího přezkumu – srov. § 242 odst. 3 větu první o. s. ř.), proto Nejvyšší soud dále vychází.

41. Odvolací soud však pochybil, pokud opravu vozidla provedenou žalovanou i přes nesouhlas žalobkyně a jí učiněnou volbu jiného způsobu náhrady škody zohlednil ve výši nároku žalobkyně na peněžitou náhradu škody tím, že přihlížel pouze k rozdílu hodnoty vozidla před poškozením způsobeným žalovanou a hodnoty vozidla po jeho opravě provedené žalovanou (k tzv. obchodnímu znehodnocení) a uzavřel, že takovou opravou vozidla a poskytnutím finanční kompenzace za obchodní znehodnocení je plně kompenzována majetková újma, která žalobkyni vznikla.

42. Z výše provedeného výkladu se podává, že jde-li o poškození věci a poškozený zvolí způsob náhrady škody podle § 2951 o. z. tak, že nesouhlasí s uvedením v předešlý stav škůdcem a požaduje finanční náhradu, dochází tím k jednostranné změně obsahu závazku a tuto projevenou vůli poškozeného je škůdce povinen respektovat. Jelikož nejde o alternativní obligaci ve smyslu § 1926 o. z., nemá škůdce právo volby způsobu plnění. Škůdce tak již není povinen (ani oprávněn) poskytnout

plnění uvedením v předešlý stav. Obsah jeho povinnosti k náhradě vzniklé škody se změní na povinnost poskytnout poškozenému peněžitou náhradu. K obdobnému závěru dospěl Nejvyšší soud i v rozsudku ze dne 27. 5. 2021, sp. zn. 25 Cdo 1677/2019, v němž dovodil povinnost škůdce poskytnout na základě dohody o změně způsobu plnění nároku na náhradu škody jiné plnění namísto původního plnění spočívajícího v náhradě škody v penězích.

43. Nejvyšší soud již v rozsudku ze dne 13. 1. 2004, sp. zn. 32 Odo 799/2003, v němž byla mimo jiné řešena otázka zániku závazku podle § 324 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, dospěl k závěru, že poskytnutím jiného než dohodnutého plnění, nedošlo k zániku závazku. Pokud tedy škůdce plní uvedením v předešlý stav, ačkoliv s takovým způsobem plnění předtím poškozený vyslovil nesouhlas a požadoval plnění v penězích, nemůže takové plnění škůdce, jiné, než k jakému byl povinen (a oprávněn), přivodit (ani částečný) zánik deliktního závazku spočívajícího v náhradě vzniklé škody, ledaže by poškozený takové jiné plnění přijal (k tzv. dání místo splnění srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 5. 2012, sp. zn. 33 Cdo 2340/2010). Nejde o řádné splnění dluhu ve smyslu § 1908 o. z. Poškozený nemůže být proti své vůli nucen přijmout plnění poskytnuté jiným způsobem (srov. § 1910 o. z.). Poskytnutí takového plnění škůdcem (pokud jej poškozený nepřijal) proto nemůže ani snižovat výši peněžité náhrady, kterou je povinen škůdce poškozenému poskytnout. Přijetí opačného výkladu by bylo v rozporu s účelem, pro který ustanovení § 2951 o. z. přiznává poškozenému právo zvolit způsob náhrady škody v penězích i tam, kde je možné uvedení do předešlého stavu. Toto zákonné oprávnění poškozeného by při opačném výkladu bylo vyprázdněno, neboť bez ohledu na to, jaký způsob plnění náhrady vzniklé škody by poškozený požadoval, škůdce by vždy mohl poskytnout plnění podle své volby.

44. Požaduje-li proto poškozený při poškození věci náhradu v penězích, určí se její výše podle § 2969 odst. 1 o. z. bez ohledu na to, že v mezidobí škůdce provedl proti vůli poškozeného opravu věci. Z ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu k výkladu § 2969 odst. 1 o. z. vyplývá, že při určení výše škody na věci se zásadně vychází z obvyklé ceny věci v době poškození, přičemž se zároveň přihlíží k tomu, co musí poškozený účelně vynaložit k obnovení nebo nahrazení funkce věci. Náhrada škody v penězích představuje majetkovou hodnotu, kterou je třeba vynaložit na uvedení věci do původního stavu, avšak výše škody nemusí být určena jen vyúčtováním nákladů na její opravu. Lze též vycházet z porovnání hodnoty věci, jakou měla v době poškození, oproti stavu po poškození s přihlédnutím k rozsahu, v jakém byla poškozena zásahem škůdce. Zásadně tedy přicházejí v úvahu dva způsoby určení výše peněžní náhrady za škodu způsobenou na věci, a to náhrada nákladů potřebných k tomu, aby si poškozený uvedl věc do stavu před poškozením a porovnání ceny obvyklé, jakou věc měla před poškozením, s obvyklou cenou po poškození. Jinak řečeno peněžitá náhrada úbytku způsobeného škodou na věci je buď ekvivalentem hodnot, které je nutné vynaložit, aby došlo k uvedení věci do předešlého stavu, nebo – zejména není-li uvedení do stavu před poškozením možné – lze výši odškodnění stanovit rozdílem mezi obvyklou cenou věci bezprostředně před poškozením a její cenou po poškození. Cena obvyklá ve smyslu § 2969 odst. 1 o. z. pak představuje cenu, za kterou lze v daném místě a čase za obvyklých obchodních podmínek pořídit náhradní věc stejných kvalit, přičemž takto stanovená cena je v prostředí státem neregulovaného hospodářství cenou tržní, ovlivněnou nabídkou a poptávkou na trhu, tedy zahrnuje i hledisko „prodejnosti“ věci (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 10. 2017, sp. zn. 25 Cdo 2782/2017, uveřejněný pod č. 8/2019 Sb. rozh. obč., či rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 5. 2022, sp. zn. 25 Cdo 2651/2021, uveřejněný pod č. 28/2023 Sb. rozh. obč.). Časové hledisko stanovení ceny poškozené věci přitom zákon vztahuje k době poškození (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 11. 2020, sp. zn. 25 Cdo 2679/2019, uveřejněný pod č. 62/2021 Sb. rozh. obč.).

45. Lze proto uzavřít, že provedení opravy poškozené věci škůdcem proti vůli poškozeného, který požadoval náhradu škody v penězích a plnění opravou věci škůdcem následně nepřijal, nezpůsobuje (ani částečný) zánik závazku k náhradě škody a nesnižuje výši náhrady škody v penězích určenou

podle § 2969 odst. 1 o. z., k níž je škůdce povinen.

46. Nejvyšší soud dodává, že výše uvedené neznamená, že by plnění poskytnuté škůdcem opravou věci proti vůli poškozeného nemělo být nijak zohledňováno. Nelze jej však zohlednit při určení výše nároku poškozeného na peněžitou náhradu škody jeho snížením. Případný prospěch získaný poškozeným z takového plnění je namístě posoudit podle zásad bezdůvodného obohacení a ochuzený škůdce může nárok na vydání bezdůvodného obohacení, resp. na peněžitou náhradu, není-li vydání předmětu bezdůvodného obohacení dobře možné (srov. § 2999 odst. 1 o. z.), uplatňovat po poškozeném. Vznik práva škůdce na vydání bezdůvodného obohacení závisí na posouzení konkrétních okolností dané věci. Pokud škůdce takto jednal (opravil věc) proti vůli poškozeného na vlastní nebezpečí (k jednání ochuzeného na vlastní nebezpečí srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. 5. 2020, sp. zn. 23 Cdo 82/2019, uveřejněný pod č. 108/2020 Sb. rozh. obč.), nevznikne obohacenému (poškozenému) povinnost obohacení vydat (srov. § 2992 o. z.). Pokud škůdce takto věc opravil s vědomím, že k tomu není povinen (k vědomému plnění nedluhu srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 1. 2018, sp. zn. 28 Cdo 5089/2017), nemá právo na vrácení toho, co plnil, příp. na zaplacení peněžité náhrady ve smyslu § 2999 o. z. (srov. § 2997 odst. 1 o. z.). Pokud však škůdce takto plnil v omylu (v domnění), že i přes nesouhlas poškozeného plní svůj závazek, je obohacený (poškozený), který získal předmět obohacení bez svého svolení, povinen jej vydat škůdci (ochuzenému), avšak není-li vydání předmětu obohacení dobře možné (což zpravidla nastává v případě výkonu činností při opravě věci), není obohacený (poškozený) povinen poskytnout peněžitou náhradu, ledaže by tím vznikl stav zjevně odporující dobrým mravům (srov. § 3001 odst. 2 o. z.). Naopak pokud provedením opravy věci bez souhlasu poškozeného (tj. neoprávněným zásahem do jeho majetku) vznikne poškozenému další majetková újma, je třeba též právo na náhradu takto vzniklé škody posoudit podle obecných pravidel (příp. též podle § 3009 odst. 2 o. z., bude-li jednání škůdce s ohledem na zjištěné okolnosti možno posoudit jako zakázané jednatelství – k tomu srov. Melzer, F. op. cit., s. 1605–1607).

47. V projednávané věci odvolací soud při určení výše peněžité náhrady respektoval výše citované judikaturní závěry potud, uvedl-li, že primárním vodítkem pro stanovení výše peněžité náhrady škody je výše nákladů, které jsou nutné k tomu, aby odškodnění bylo provedeno uvedením věci v předešlý stav, a že žalovaná byla povinna plnit do výše nákladů, které by byly vynaloženy na opravu vozidla, to vše v situaci, kdy podle závěrů znalce, z nichž odvolací soud vycházel, byla oprava vozidla po jeho poškození pádem z heveru vhodná, snadná a ekonomicky rentabilní, tj. kdy výše nákladů na opravu – byť konkrétně ve skutkových zjištěních soudu neuvedená – byla nižší než obvyklá cena vozidla před poškozením, a uvedení vozidla do předešlého stavu opravou tedy bylo dobře možné. Pokud žalobkyně zvolila způsob náhrady škody v penězích a nepožadovala po žalované, aby svou činností nastolila faktický stav odpovídající tomu, jaký by byl, pokud by nedošlo ke škodní události, pak i poskytnutí peněžitého plnění odpovídajícího nákladům, které je třeba vynaložit žalobkyní na uvedení vozidla do stavu před poškozením (včetně částky odpovídající případnému rozdílu mezi obvyklou cenou vozidla před poškozením a obvyklou cenou vozidla po opravě, kterou dojde k obnovení jeho technických parametrů, funkčnosti a použitelnosti) bylo způsobilé v takové situaci přivodit žalobkyni plnou kompenzaci její majetkové újmy.

48. Výši peněžní náhrady škody však odvolací soud již podle těchto závěrů následně neurčil, neboť přihlédl k tomu, že žalovaná v mezidobí vozidlo sama opravila, a takto provedenou opravu nesprávně považoval za řádné (částečné) plnění uvedením do předešlého stavu, aniž zohlednil, že oprava byla žalovanou provedena přes nesouhlas žalobkyně, která požadovala finanční náhradu, a nikoliv uvedení vozidla žalovanou do předešlého stavu. Požadavek žalobkyně na peněžitou náhradu a její nesouhlas s provedením opravy vozidla žalovanou přitom zjevně nebyl pouze šikanózním výkonem práva, pokud ze skutkových zjištění vyplývalo, že k poškození vozidla žalovanou došlo v souvislosti s jeho předchozí menší opravou, kterou žalovaná pro žalobkyni prováděla. Žalobkyně tedy nemusela

mít zájem na tom, aby uvedení vozidla do předešlého stavu další opravou provedla právě žalovaná. Opravu vozidla žalovanou v této situaci nebylo lze posoudit jako řádné plnění její povinnosti k náhradě škody způsobem požadovaným žalobkyní, nýbrž jako plnění jiné, které nemělo vliv na zánik (či snížení) povinnosti žalované k náhradě škody v penězích. Právní posouzení věci odvolací soudem je proto nesprávné.

49. Vzhledem k výše uvedenému nesprávnému právnímu posouzení odvolací soud již nezkoumal, jaké náklady (v jaké konkrétní výši) byly potřebné k tomu, aby si žalobkyně jako poškozená uvedla věc do stavu před poškozením. Nezjišťoval tedy, jaká konkrétní částka odpovídá výši peněžité náhrady podle § 2969 odst. 1 o. z., kterou je povinna žalobkyně poskytnout žalované v souvislosti s poškozením vozidla způsobeným jeho pádem z heveru. Odvolací soud pochybil též tím, že v důsledku svého nesprávného právního posouzení jednání žalované, kterým provedla opravu vozidla přes nesouhlas žalobkyně, jako řádného plnění, již nevěnoval relevantní pozornost tomu, že žalobkyně i v tomto jednání žalované (vedle jednání spočívajícího v poškození vozidla pádem z heveru), které přistoupilo k původnímu škodnímu jednání, od počátku řízení spatřovala protiprávnost a příčinu vzniku škody, jejíž náhradu požadovala ve výši 150 000 Kč odpovídající obvyklé ceně vozidla před poškozením (včetně argumentace, že provedením opravy mohlo dojít též ke vzniku vlastnického práva žalované k opravenému vozidlu). Z tohoto hlediska pak odvolací soud další jednání žalované neposoudil, tj. nehodnotil, zda provedením opravy vozidla žalovanou vznikla žalobkyni nějaká další majetková újma (nebo se zvýšila majetková újma způsobená pádem vozidla z heveru) a zda došlo k naplnění předpokladů pro vznik práva žalobkyně na náhradu takové škody a v jaké výši. V tomto ohledu je jeho právní posouzení neúplné.

50. Podle § 242 odst. 3 věty druhé o. s. ř. je-li dovolání přípustné, Nejvyšší soud přihlíží též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3, jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

51. Žalobkyně namítala vadu řízení spočívající v nepřezkoumatelnosti napadeného rozsudku. Dovolací soud však rozhodnutí odvolacího soudu jako nepřezkoumatelné neshledal.

52. Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 25. 6. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2543/2011, uveřejněném pod č. 100/2013 Sb. rozh. obč. vysvětlil, že i když rozhodnutí odvolacího soudu nevyhovuje všem požadavkům na jeho odůvodnění, není zpravidla nepřezkoumatelné, jestliže případné nedostatky odůvodnění nebyly – podle obsahu dovolání – na újmu uplatnění práv dovolatele. Odvolací soud tomu, že žalovaná provedla opravu vozidla proti vůli žalobkyně, nesprávně přisuzoval jiný význam, a z tohoto důvodu bylo jeho právní posouzení věci nesprávné a též neúplné. To však neznamená nepřezkoumatelnost napadeného rozhodnutí, neboť odůvodnění napadeného rozhodnutí (byť věcně nesprávné) dosahuje takové míry argumentace, která nikterak nekrátila žalobkyni v možnosti uplatnění dovolacích důvodů, jak je ostatně zřejmé i z obsahu jejího dovolání, které dovolací soud shledal přípustným a důvodným.

53. Jelikož rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci a podmínky pro jeho změnu dány nejsou, Nejvyšší soud bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.) rozsudek odvolacího soudu zrušil podle § 243e odst. 1 o. s. ř. v rozsahu jeho výroku II a závislých výroků III a IV (o náhradě nákladů řízení). Protože důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí také na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud podle § 243e odst. 2 o. s. ř. také toto rozhodnutí v rozsahu jeho výroků II a III a též doplňující usnesení soudu prvního stupně (o náhradě nákladů řízení státu) a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Nesprávné poučení
- Nájem bytu
- Nároky pozůstalých (exkluzivně pro předplatitele)
- Odpovědnost státu za újmu (exkluzivně pro předplatitele)
- Promlčení (exkluzivně pro předplatitele)
- Valná hromada (exkluzivně pro předplatitele)
- Doručování
- Zastoupení
- Zánik závazku
- Zadržovací právo
- Insolvenční řízení (exkluzivně pro předplatitele)